

כיצד עושים שיתופי מבואות

ר' עובדיה מברטנורא

**משנה ו**

**כיצד מְשַׁתְּפִין בְּמִבְּוֵי** כלומר, כיצד עושין שיתופי מבואות? אחד מבני המבוי **מְנִיחַ אֶת הַחֲבִית** שבה מזון משלו<sup>62</sup>, **וְאֹמֵר: הֲרֵי חֲבִית זו לְכָל בְּנֵי הַמִּבְּוֵי, וּמְזַכָּה -** מקנה לָהֶן - לכל בני המבוי חלק באותו אוכל **עַל יְדֵי בָּנוּ וּבְתוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ** שכל אלה יכולים לזכות עבור האחרים, **אֲבָל אֵינוֹ מְזַכָּה לֹא עַל יְדֵי בָּנוּ וּבְתוֹ הַקְּטָנִים וְלֹא עַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, מִפְּנֵי שִׁדְדוֹ בְּיָדוֹ** ונמצא שלא יצא המזון מתחת ידו לידי אחר כדי לזכות בו לבני המבוי<sup>63</sup>:

**משנה ז**

אם **נִתְמַעַט הָאוֹכֵל** של השיתוף מהשיעור (המפורש במשנה הבאה), הרי אחד מבני המבוי **מוֹסִיף** עליו אוכל להשלים את השיעור **וּמְזַכָּה** בתוספת שהוסיף לשאר בני המבוי<sup>64</sup>, **וְאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ** לבני המבוי שהוסיף וזיכה, הואיל וכבר הסכימו בתחילה לשיתוף. ואם **נִתְוַסְפוּ עֲלֵיהֶם** דיירים חדשים, ואין בשיתוף אוכל בשיעור שנצרך לכולם - **מוֹסִיף וּמְזַכָּה** להם משלו, **וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ** להם ששיתפם במבוי, ומדובר כאן שיש לחצר פתח למבוי נוסף, ויתכן שמעדיפים להשתתף עמהם<sup>65</sup>:

ו מניח את החבית. משלו אם ירצה ואז צריך לזכות, דאילו משלהם אין צריך לזכות: ומזכה להם ע"י בנו ובתו. אומר להם קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני המבוי. והזוכה מגביה העירוב בידו טפח מן הקרקע, דכל היכא דמנחא ברשותיה לא הויא זכיה, ואומר זכיתי להם: שידן כידו. ולא זכיה היא: ז נתמעט האוכל. משעורו המפורש לקמן במתניתין: מוסיף ומזכה. אם בא להוסיף משלו אפילו ממין אחר שאינו ממין השתוף הראשון, מוסיף ומזכה ואינו צריך להודיעו, כיון שנשאר קצת מן המין הראשון אינו נראה כמערב בתחלה. אבל אם נותן ממין השתוף הראשון אפילו כלה לגמרי מביא מאותו המין ומזכה ואינו צריך להודיעו: נתוספו עליהם דיירים: מוסיף ומזכה וצריך להודיע. ודוקא בזמן שיש לחצר ב' פתחים לב' מבואות, שכשעושה עירוב עם אנשי מבוי זה אסור להשתמש במבוי אחר, לפיכך צריך להודיע, דלמא לא ניחא להו לקנות ברוח זו ולהניח יד ברוח

ביאורים והרחבות

62. עירובי חצרות - מערבין דווקא בפת, ואילו שיתופי מבואות אפשר לעשות בכל מזון שהוא.

63. גרסינן בגמרא (עט, ב): אמר רב יהודה: חבית של שיתופי מבואות צריך להגביה מן הקרקע טפח. פירוש: כל זמן שהחבית מונחת ברשות הנותן לא זכו בה בני המבוי, עד שיגביהה, ואז חל בה קנין.

64. עיין ברטנורא ד"ה "מוסיף ומזכה".

65. מדובר כאן בכגון שחצרם פתוחה לשני מבואות ועשה שיתוף עם אחד המבואות, ולכן צריך להודיע, שמא לא נוח לדיירים שנוספו להשתתף עם מבוי זה אלא עם המבוי השני, אבל אם החצר פתוחה למבוי אחד בלבד, אין צריך להודיע, שזכין לאדם שלא בפניו.

### משנה ח

**כְּמָה הוּא שְׁעוּרוֹ** של אוכל הנצרך לשיתופי מבואות, וכן לעירוב חצרות? **בְּזֶמַן שָׁהֵן** - הדיירים **מְרַבִּין** - שמונה עשר בני אדם ומעלה - **מִזֶּזֶן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת** לאדם בינוני, וזה מספיק **לְכֹלָם**<sup>66</sup>. **בְּזֶמַן שָׁהֵן** - הדיירים **מְעַטִּין**, צריך שיעור **בְּגִרוּגְרַת** של אוכל **לְהוֹצֵאת שֶׁבֶת** - שהוא שיעור חיוב הוצאת אוכל מרשות לרשות בשבת **לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד** מבני החצר או המבוי:

### משנה ט

**אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים** - במה נאמרו השיעורים הללו? **בְּתַחֲלֵת עֶרֹב** - כשמניחים את העירוב לראשונה, **אֲבָל בְּשִׁירֵי עֶרֹב** - בעירוב שנתמעט משיעורו לאחר כניסת השבת הראשונה, די אם נשאר ממנו **כֹּל שְׂהוּא** ואין צריך להוסיף עליו. **וְלֹא אָמְרוּ חֲכָמִים לְעֶרֶב בְּחֻצוֹת** שכבר עשו בהם שיתופי מבואות, **אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְשַׁכַּח אֶת הַתִּינוּקוֹת** מדין עירובי חצרות, שהרי אינם מרגישים בשיתוף המבוי. ולכן גם הקלו ב"שירי עירוב", הואיל והשיתוף קיים:

### משנה י

**כֹּל מִינֵי אוֹכְלִין מְעַרְבִין וּמְשַׁתְּפִין, חוּץ מִן הַמַּיִם וּמִן הַמְּלַח, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר**<sup>67</sup>. **רַבִּי**

### ר' עובדיה מברטנורא

שכנגדה. אבל אם אין לו פתח אלא למבוי זה שנשתתפו בו תחלה אינו צריך להודיע, דזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו: ח מרובין. י"ח בני אדם ולמעלה: מזון שתי סעודות. הן י"ח גרוגרות: מועטין. פחות מי"ח: להוצאת שבת. שיעור של הוצאת שבת. כי המוציא אוכלים בשבת אינו חייב בפחות מכגרוגרת: ט בשירי העירוב. שנתמעט משיעורו: ולא אמרו לערב בחצרות. אחר שנשתתפו במבוי, אלא שלא תשתכח תורת עירובי חצרות מתינוקות שאינן יודעין שנשתתפו במבוי, הלכך מקילינן ביה. ואע"ג דטעמא דמערבין עירובי חצרות לאחר שנשתתפו במבוי הוא כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות, מ"מ אין הלכה כרבי יוסי בשירי עירוב, דלא מקילינן ביה כולי האי: י בכל מערבין. עירובי תחומין, דאילו עירובי חצרות אין מערבין אלא בפת. ומיהו בכל מערבין דאמר ר' אליעזר הכא לאתויי עירובי חצרות שמערבין בפת פרוסה וא"צ ככר שלימה, ופליגי עליה רבי

### ביאורים והרחבות

66. בגמרא (פ, ב) שואלין: כמה הוא מרובין? אמר רב יהודה אמר שמואל: שמונה עשרה בני אדם. ושואלין: שמונה עשרה ותו לא? אימא משמונה עשרה ואילך (כלומר, "מרובין" פירושו משמונה עשר בני אדם ואילך). ומאי שמונה עשרה דנקט (מדוע תפס שמואל דוקא את המספר שמונה עשרה)? אמר רב יצחק בריה דרב יהודה: לדידי מיפרשא לי מניה דאבא, כל שאילו מחלקו למזון שתי סעודות ביניהן, ואין מגעת (ממנו) גרוגרת לכל אחד ואחד, הן הן (הנקראים במשנה) "מרובין", וסגי (ודי) במזון שתי סעודות (לכולם, ואין צריך להחמיר ולערב בכגרוגרת לכל אחד ואחד). ואגב אורחיה קא משמע לן (המשנה) דשתי סעודות הויין שמונה עשרה גרוגרות.

67. בגמרא (פא, א) שואלין, הרי שנינו לעיל (ג, א): "בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים והמלח", ומדוע כפלה המשנה דין זה? ותרצו בשם רבה בר בר חנה: לאפוקי מדרבי יהושע,